

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-08-06

Diarienummer:
KSN-2024-02072

Handläggare:
Christian Blomberg, Maria Didi

Samråd om ändrad miljö kvalitetsnorm för Fyrisån Jumkilsån - Sävjaån

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** avge yttrande till Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt enligt ärendets bilaga 1.

Ärendet

Vattenmyndigheten har lämnat ett förslag om ändrad miljö kvalitetsnorm för ytvattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån (WA93715408) till kommunen och Uppsala Vatten och Avfall AB för synpunkter.

I samband med den pågående prövningen för nytt miljötillstånd för Kungsängsverket har regeringen gett vattenmyndigheten i uppdrag att se över statusklassificeringarna samt vid behov även miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och Fyrisån Ekoln-Sävjaån. Detta ska ske med beaktande av de nya bedömningsgrunderna för näringsämnen, som beslutades av Havs- och vattenmyndigheten 2022.

Bakgrunden till regeringens uppdrag är att de nya bedömningsgrunderna bör tillämpas inom ramen för den pågående miljötillståndsprövningen för Kungsängsverket.

Svaret ska lämnas till vattenmyndigheten senast den 16 augusti 2024.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen, kommunledningskontoret och Uppsala Vatten och Avfall AB.

Uppsala Vatten och Avfall AB har ett extrainsatt styrelsesammanträde den 8 augusti 2024 för att anta det gemensamma yttrandet.

Föredragning

Regeringen har den 11 juni 2024 gett Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt i uppdrag att se över statusklassificeringarna, samt vid behov även miljökvalitetsnormer, för berörda vattenförekomster i Fyrisån. Vattenmyndigheten genomför därför samråd till den 16 augusti 2024 gällande ändring av miljökvalitetsnorm för näringsämnen i vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån (WA93715408).

Vid den nya statusklassningen har vattenmyndigheten justerat klassningen utifrån nya bedömningsgrunder vilket bättre speglar naturlig bakgrundsbelastning i avrinningsområdet och därmed aktuell status i Fyrisån avseende näringsämnen.

Av samrådsunderlaget framgår även att vattenmyndigheten anser att normen bör ändras gällande tidsundantag som föreslås kortas från nu gällande 2033 till 2027.

Till skillnad från tidigare statusklassningar har vattenmyndigheten denna gång utgått från endast en övervakningsstation, Vindbron. Tidigare har vattenmyndigheten använt medelvärde baserat på värden från de båda övervakningsstationerna som ligger i vattenförekomsten Vindbron och Klåstorp.

I samrådsyttrandet framförs att tillståndsansökan kan godkännas av mark- och miljödomstolen, oavsett om normen sätts till måttlig status i enlighet med vattenmyndighetens samrådsunderlag eller till god status vilket hade blivit fallet om den tidigare beräkningsmetoden tillämpats.

Av yttrandet framgår också att tidsundantaget till 2033 bör kvarstå för att de planerade åtgärderna ska hinna ge en faktisk verkan.

Ekonomiska konsekvenser

Att avge yttrandet har inga ekonomiska konsekvenser för Uppsala kommun.

En förändrad statusklassning och miljökvalitetsnorm kan i förlängningen ha en påverkan på utfallet i pågående process om nytt miljötillstånd för Kungsängsverket. En sådan eventuell påverkan kan ha långtgående konsekvenser för Uppsala stads utveckling.

Vattenmyndigheten bedömer att den förändrade normen har så små kostnadsmissiga eller andra konsekvenser att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 25 juni 2024
- Bilaga 1, Yttrande över samråd om ändrad miljökvalitetsnorm för Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån
- Bilaga 2, Samrådsunderlag om ändrad miljökvalitetsnorm för Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån
- Bilaga 3, Regeringens beslut: Anmälan om prövning av miljökvalitetsnormen för Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån

Stadsbyggnadsförvaltningen

Ingela Hagström
Stadsdirektör, tf

Christian Blomberg
Stadsbyggnadsdirektör

Samrådsyttrande

Länsstyrelsen i Västmanlands län
Vattenmyndighetens kansli
Endast per e-post: vastmanland@lansstyrelsen.se

Yttrande över samråd om ändrad miljökvalitetsnorm för ytvattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån (WA93715408)

Regeringen har den 11 juni 2024 gett Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt i uppdrag att se över statusklassificeringarna, samt vid behov även miljökvalitetsnormer, för berörda vattenförekomster i Fyrisån. Bakgrunden till regeringens uppdrag är att vattenmyndigheten och regeringen inom ramen för den pågående miljötilståndsprövningen för den framtida verksamheten vid det allmänna reningsverket Kungsängsverket inte ansett att det förelagat fel i normsättningen, men att de nya bedömningsgrunderna ska tillämpas för klassificering och beslut om miljökvalitetsnormer för bl.a. fosfor.

Vattenmyndigheten genomför i anledning av regeringens uppdrag till den 16 augusti 2024 samråd gällande ändring av miljökvalitetsnorm för bl.a. fosfor (näringsämnen) i vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån (WA93715408).

Av till samrådet hörande s.k. samrådsunderlag framgår att vattenmyndigheten anser att normen bör ändras på så vis att gällande tidsundantag kortas från nu gällande 2033 till 2027. Till skillnad från tidigare statusklassningar har vattenmyndigheten denna gång utgått från endast en övervakningsstation, Vindbron. Tidigare har vattenmyndigheten använt ett aritmetiskt medelvärde baserat på värden från övervakningsstationerna Vindbron och Klastorp.

Uppsala kommun och Uppsala Vatten och Avfall AB önskar i anledning av samrådsunderlaget framföra följande.

Uppsala kommun och Uppsala Vatten och Avfall AB ser positivt på att referensvärdet har justerats för att bättre spegla verkliga förutsättningar och ge en mer korrekt bild av naturlig bakgrundsbelastning i avrinningsområdet och därmed aktuell status i Fyrisån avseende näringsämnen och påväxt av kiselalger i Fyrisån.

Av vattenmyndighetens samrådsunderlag framgår att myndigheten bedömer att möjligheten att nå god status såvitt avser fosfor är så pass hög att tidsfristen kan förkortas, från nu gällande målår 2033 till målåret 2027. Med tanke på den av vattenmyndigheten redovisade förbättringen i vattenförekomstens status bör inte heller fortsatt något otillåtet äventyr anses kunna föreligga, som en följd av bolagets tillståndsansökan för Kungsängsverket. Med föreslagen ändring av

miljökvalitetsnormen bör bolaget således ha goda möjligheter att få tillståndsansökan för Kungängsverket beviljad av mark- och miljödomstolen i det vid domstolen pågående målet. En till år 2033 bibehållen frist skulle emellertid innebära än bättre möjligheter att tillse att god status kan uppnås, eftersom mer tid då finns för vidtagande av eventuella åtgärder, och sålunda än bättre möjligheter för bolaget att få tillståndsansökan beviljad. Därtill vill Uppsala kommun och Uppsala Vatten och Avfall AB framhålla att regeringen i sin bedömning har hänfört sig till år 2033 när det gäller frågan såväl om att uppnå god ekologisk status som frågan om normändring. Av samrådsunderlaget framgår inte att den av Uppsala Vatten och Avfall AB tillståndssökta utökade verksamheten vid Kungängsverket har beaktats i bedömningarna. Detta borde framgå eftersom uppgiften är känd för vattenmyndigheten och den utökade verksamheten är en faktor som bör vara beaktad i det slutliga underlaget.

Uppsala kommun och Uppsala Vatten och Avfall AB har vidare konstaterat att om vattenmyndigheten tillämpat samma metodik som vid föregående statusklassningar för vattenförekomsten hade status i vattenförekomsten såvitt avser fosfor redan varit god i stället för måttlig, vilket blir fallet om endast Vindbron används för statusklassningen. Även med de tillkommande utsläpp som bolagets tillståndssökta verksamhet skulle ge upphov till i vattenförekomsten skulle status enligt bolagets beräkning fortsätta vara god, se tabell nedan.

Tabell 1. Beräkningsfall med olika provtagningsstationer som utgångspunkt.

Nuläge	Ref-P	Observerat (ug/l)	EK-värde	Med sökt verksamhet
Klastorp	30,3	54,4	0,56	-
Vindbron	31,5	64,7	0,49	0,44
Båda provtagningsst. med ref-p från Vindbron	31,5	59,6	0,53	0,50
Båda provtagningsst. med medelvärde för EK-värdet för Vindbron/Klastorp	-	-	0,52	0,50

Av lagförarbetena framgår att "[e]n tillkommande förorening i ett vatten som redan har god ekologisk status och, om verksamheten tillåts, kommer att fortsätta ha god ekologisk status innebär inget äventyrande." (prop. 2017/18:243, s. 193).

Med tillämpande av den av vattenmyndigheten tidigare använda metodiken, innefattande värden från både Klastorp och Vindbron, skulle följaktligen frågan om otillåtet äventyr inte längre kunna föreligga i bolagets tillståndsmål. God status skulle då gälla i vattenförekomsten och fortsatt gälla även om bolagets tillståndsansökan bifalles av mark- och miljödomstolen. Varken otillåtet äventyr eller otillåten klassförändring skulle därmed kunna föreligga enligt bolagets beräkningar.

Därmed bör – oavsett vilken metodik som vattenmyndigheten slutligt väljer att tillämpa – förutsättningarna för bifall till Uppsala Vatten och Avfall AB:s miljötillståndsansökan vara goda.

Avslutningsvis önskar kommunen och bolaget framföra att det är av yttersta vikt att vattenmyndigheten tydligt redovisar sina ställningstaganden i kommande beslut om

klassning och miljö kvalitetsnorm, så att det klargörs att vattenmyndigheten inte anser att någon enligt 5 kap. 4 § miljöbalken otillåten påverkan kan uppkomma som en följd av bolagets tillståndsansökan för Kungsängsverket. Önskan om tydlighet framgår även av regeringens uppdrag till myndigheten.

Kommunstyrelsen i Uppsala,

Erik Pelling
Kommunstyrelsens ordförande

John Hammar
Sekreterare

Styrelsen för Uppsala Vatten och Avfall AB,

Rikard Malmström
Styrelseordförande

Henrik Enskär
Ärende- och styrelsesekreterare

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Enligt sändlista

Samrådsunderlag om ändrad miljö kvalitetsnorm för ytvattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån - Sävjaån (WA93715408)

Vattendelegationen för Norra Östersjöns vattendistrikt har den 20 juni 2024 beslutat att med stöd av 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) (VFF) samråda om:

- Förslag till ny miljö kvalitetsnorm för ytvattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån - Sävjaån (WA93715408)

Samrådet pågår under perioden 24 juni 2024 – 16 augusti 2024.

Samrådet kungörs genom annons i Upsala Nya Tidning och information skickas ut enligt sändlista.

Bakgrund

Miljö kvalitetsnormer för samtliga vattenförekomster inom Norra Östersjöns vattendistrikt beslutades den 2 december 2021 och redovisas i föreskrifterna 19FS 2021:10 Länsstyrelsens i Västmanlands län (Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikts) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt. Föreskrifterna trädde i kraft den 22 december 2021.¹

Vattenmyndigheten fick den 11 jun 2024 i uppdrag av Regeringen att se över statusklassificeringarna, samt vid behov även miljö kvalitetsnormerna, för vattenförekomsterna Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån och Fyrisån Ekoln-Sävjaån, med beaktande av de nya bedömningsgrunderna för näringsämnen, som beslutades av Havs- och vattenmyndigheten 9 september 2022.

Statusklassificeringarna har nu setts över i enlighet med uppdraget. För båda berörda vattenförekomster ledde översynen till ändringar i statusklassificering och riskbedömning jämfört med de bedömningar som låg till grund för nu gällande miljö kvalitetsnormer. För en av vattenförekomsterna (Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån) innebar

¹ Föreskrifterna kompletterade i juni 2023 med ändringsföreskrifter 19FS 2023:10.

ändringarna i statusklassificering och riskbedömning att även miljö kvalitetsnormen behöver ändras. Vattenmyndigheten avser därför ändra beslutet om miljö kvalitetsnorm för aktuell vattenförekomst, i enlighet med 37 § förvaltningslagen (2017:900).

Innan nya miljö kvalitetsnormer fastställs ska samråd genomföras enligt 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Förslag till ny miljö kvalitetsnorm framgår av bilaga 1 (flik 2) till samrådsunderlaget. Nuvarande miljö kvalitetsnorm visas på flik 1 i samma bilaga.

Ny statusklassificering och riskbedömning för Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån

Statusklassificeringen för Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån har uppdaterats utifrån nya bedömningsgrunder för kvalitetsfaktorn *näringsämnen*, med användande av data från perioden 2019–2023. För att få en korrekt, samlad bedömning av åtgärdsbehovet för övergödning krävs också en omklassificering av biologiska kvalitetsfaktorer. Därför har en omklassificering genomförts för kvalitetsfaktorn kiselalger och den underliggande parametern ”IPS-index”.

Utfallet av översynen blev att statusen fortfarande bedöms som måttlig för både *näringsämnen* och *kiselalger* (tabell 1). Båda kvalitetsfaktorerna ligger dock nära gränsen för god status.

Utifrån de nya statusklassificeringarna har även en ny riskbedömning för övergödning genomförts. Riskbedömningen ändrades från säker risk till osäker risk (tabell 1).

De nya statusklassificeringarna och riskbedömningarna kommer att synas i databasen VISS från och med den 24 juni 2024.

Tabell 1. Gällande samt ny klassning av parametrarna näringsämnen och kiselalger samt riskbedömning för övergödning, i vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån.

	Gällande klassning	Ny klassning
Näringsämnen (fosfor)		
Observerad halt	55,2 µg/l	64,7 µg/l
Bakgrundshalt	20,8 µg/l	31,5 µg/l
Målnivå för God status	41,6 µg/l	63 µg/l
EK-värde (gräns för god status: 0,5)	0,37	0,49
Status näringsämnen	Måttlig (säker)	Måttlig (osäker)
Kiselalger (IPS-index)		
Observerat värde	14	14,3
EK-värde (gräns för god status: 0,74)	0,71	0,73
Status kiselalger	Måttlig (säker)	Måttlig (osäker)
Riskbedömning		
Övergödning	Risk	Osäker risk

Den nya klassificeringen leder till ändrad miljö kvalitetsnorm

Den gällande övergripande miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån (WA93715408) är måttlig status med tidsfrist till 2033. Det är kvalitetsfaktorerna *morfologiskt tillstånd* och *fisk* som omfattas av ett mindre strängt krav (måttlig status), medan kvalitetsfaktorerna *näringsämnen* och *kiselalger* har en tidsfrist till 2033, kopplat till tid som krävs för genomförande av åtgärder i jordbruket.

Enligt de riktlinjer som användes i förvaltningscykel 3 genererar bedömningen *Osäker risk* inte något åtgärdsbehov. Då det inte längre finns ett åtgärdsbehov enligt den nya riskbedömningen finns inte längre skäl att tillämpa tidsfrist till 2033. Normen för kvalitetsfaktorerna *näringsämnen* och *kiselalger* behöver därför ändras till *God status* med tidsfrist till 2027.

Att tidsfristen kortas bör inte ses som en skärpning av miljökvalitetsnormen, då målkoncentrationen för *God status* samtidigt har ändrats. Det behövs en vidare utredning om åtgärder behövs för att uppnå miljökvalitetsnormen inför nästa ordinarie revidering 2027.

Bedömning av konsekvensutredning vid regelgivning

Enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska myndigheter innan beslut om föreskrift utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera detta i en konsekvensutredning.

Enligt 5 § samma förordning får en myndighet, om de bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning, besluta om föreskrifter utan att vidta åtgärderna enligt 4 §.

Vattenmyndigheten har valt att inte genomföra en konsekvensutredning vid regelgivning enligt ovan nämnda förordning för ändringsföreskrift av miljökvalitetsnorm i Fyrisån Jumkilsån – Sävjaån.

Vattenmyndighetens motivering

Ärendet har sin grund i att en prövningsmyndighet inhämtar Vattenmyndighetens ställningstagande enligt 22 kap. 13 § MB och berör endast en vattenförekomst. Ändringsföreskriften innebär i praktiken sänkta krav (mindre åtgärdsbehov) än tidigare miljökvalitetsnorm. De ekonomiska konsekvenserna för verksamhetsutövare, myndigheter eller allmänhet bedöms på grund av detta som mycket små.

En konsekvensutredning genomfördes för den tidigare föreskriften beslutad 2021 och vattenmyndigheten bedömer därför med stöd av ovan att det inte finns skäl att genomföra ytterligare en konsekvensutredning.

Samrådstid och synpunkter

Samrådet pågår under perioden 24 juni 2024 – 16 augusti 2024 och då finns möjlighet att tycka till om förslaget.

Synpunkter ska ha kommit in till vattenmyndigheten senast den 16 augusti 2024, antingen via e-post till

vattenmyndigheten.vastmanland@lansstyrelsen.se

eller post till

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Vattenmyndighetens kansli

721 86 Västerås

Märk mejlet/brevet med diarienummer 537-3649-2024.

Frågor kan besvaras av vattensamordnare Martin Erlandsson Lampa från och med 1 augusti.

E-post: martin.erlandsson.lampa@lansstyrelsen.se

Telefon: 010-2249414

Carina Färm, vattenvårdsdirektör

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt

Sändlista

Uppsala kommun

Länsstyrelsen i Uppsala län

Havs- och vattenmyndigheten

Naturvårdsverket

Uppsala Vatten och Avfall AB

Fyrisåns vattenförbund

Mälarens vattenvårdsförbund

Bilagor

Se separat excelfil (Samrådsunderlag bilaga 1).

Flik 1: Nuvarande miljö kvalitetsnormer.

Flik 2: Förslag till nya miljö kvalitetsnormer.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Länsstyrelsen Västmanlands län
vastmanland@lansstyrelsen.se

Anmälan om prövning av miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån

Regeringens beslut

Regeringen ändrar inte miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån eller nedströms liggande vattenförekomster.

Regeringen uppdrar till Länsstyrelsen i Västmanlands län, som är vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt (Vattenmyndigheten), att se över statusklassificeringen av och vid behov miljö kvalitetsnormerna med avseende på näringsämnen (fosfor) för vattenförekomsterna Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och Fyrisån Ekoln-Sävjaån. Översynen ska ske utifrån nya mätdata och Havs- och vattenmyndighetens nya vägledning för Näringsämnen i vattendrag som ingår i Bedömningsgrunder för ytvattenförekomster med uppdaterade bedömningsgrunder för näringsämnen i sjöar och vattendrag. Resultatet ska redovisas senast den 22 augusti 2024.

Ärendet

Mark- och miljödomstolens föreläggande enligt 22 kap. 13 § miljöbalken (bilaga 1)

Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt begärde i ett föreläggande den 19 april 2022 till Vattenmyndigheten med stöd av 22 kap. 13 § miljöbalken att vattenmyndigheten skulle yttra sig om möjligheten att besluta om att ändra miljö kvalitetsnormen med avseende på näringsämnen (fosfor) i vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och vid behov motsvarande miljö kvalitetsnorm för nedströms liggande vattenförekomster. Föreläggandet beslutades med anledning av en ansökan om tillstånd till verksamhet vid

Uppsala avloppsreningsverk inom fastigheten Kungsängen 37:4 i Uppsala kommun från Uppsala Vatten och Avfall AB.

Domstolen fann under sin handläggning av ansökan att de nuvarande utsläppen från avloppsreningsverket och de i tillståndsansökan redovisade ökade utsläppen sammantaget inte bedömdes överensstämma med de förhållanden som lagts till grund för miljö kvalitetsnormen och att utredningen i målet gav anledning att anta att den bristande överensstämmelsen hade betydelse för möjligheten att bestämma rimliga och ändamålsenliga miljövillkor. Domstolen hänvisade till Naturvårdsverkets bedömningar i det pågående målet om tillstånd till verksamhet vid Uppsala avloppsreningsverk. Domstolen bedömde att det fanns förutsättningar för att i fråga om näringsämnen (fosfor) besluta om mindre stränga kvalitetskrav enligt 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Naturvårdsverkets yttrande i det pågående målet i mark- och miljödomstolen (bilaga 2)

Det framgår av Naturvårdsverkets yttrande (aktbilaga 67 i mark- och miljödomstolens mål M 3506-20, 2022-02-24) att myndigheten ansåg att det fanns skäl att ifrågasätta om den nu gällande miljö kvalitetsnormen god status för näringsämnen (fosfor) för vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån bestämts utifrån tillräckligt utförliga underlag. Naturvårdsverket bedömde vidare att detta leder till att miljö kvalitetsnormen riskerar att inte uppnås, även om den nuvarande verksamheten vid Uppsala avloppsreningsverk inte ändras enligt Uppsala Vatten och Avfall AB:s ansökan.

Vattenmyndighetens anmälan enligt 4 kap. 14 § vattenförvaltningsförordningen och kompletterande yttrande (bilaga 3–6)

Länsstyrelsen i Västmanlands län som är vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt bedömde vid sin hantering av mark- och miljödomstolens föreläggande att förutsättningarna för att besluta om ett mindre strängt kvalitetskrav med stöd av 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen inte är uppfyllda och anmälde därför, i enlighet med anvisningarna i 4 kap. 14 § andra stycket 1 vattenförvaltningsförordningen, ärendet till regeringen den 17 juni 2022 (bilaga 3).

Vattenmyndigheten kompletterade sin anmälan till regeringen den 19 augusti 2022 (bilaga 4) med en redogörelse för den totala påverkanssituationen avseende fosfor i avrinningsområdet samt de möjligheter som finns att

genom åtgärder minska fosforhalterna i vattenförekomsten Fyrisån Junkilsån-Sävjaån och den nedströms liggande vattenförekomsten Fyrisån Ekoln-Sävjaån. Vattenmyndigheten framförde att det inte framkommit något i ärendets underlag som visar att det är omöjligt eller skulle innebära orimliga kostnader att uppnå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status till år 2033. Vattenmyndigheten bedömde att gällande miljö kvalitetsnormer (19FS 2021:10) i berörda vattenförekomster är korrekta.

Vattenmyndigheten framförde att myndigheten tidigare har bedömt att den ansökta verksamheten vid Uppsala avloppsreningsverk inte äventyrar gällande miljö kvalitetsnorm och att domstolen därför bör kunna tillåta verksamheten. Vattenmyndigheten påtalade även att om det i ett senare skede skulle visa sig att det är omöjligt att uppnå miljö kvalitetsnormerna, eller att uppnåendet av miljö kvalitetsnormerna skulle medföra orimliga kostnader, kan vattenmyndigheten besluta om mindre stränga krav utifrån ett sådant förändrat underlag.

I ett andra kompletterande yttrande som inkom till regeringen den 21 augusti 2023 (bilaga 5) framförde Vattenmyndigheten, med stöd av en kompletterande analys av möjligheterna till undantag, att det vore olämpligt att tillämpa undantag i de aktuella vattenförekomsterna med hänvisning till att orimliga kostnader inte kan motiveras utifrån tillgängliga underlag.

I ytterligare ett kompletterande yttrande som inkom till regeringen den 10 oktober 2023 påpekar Vattenmyndigheten att Naturvårdsverket, i sin bedömning av möjligheterna till att följa miljö kvalitetsnormen, har missat avrinningsområdesperspektivet. Vattenmyndigheten framför att alla åtgärder, även uppströms det aktuella området, ska ingå i en analys och att detta stöds av 5 kap 7 § 2 stycket i miljö balken.

Havs- och vattenmyndighetens beslut om nya bedömningsgrunder

Under beredningen av ärendet i Regeringskansliet har det framkommit att Havs- och vattenmyndigheten den 9 september 2022 har beslutat om reviderade bedömningsgrunder för näringsämnen i vattendrag som innehåller en reviderad metod för att bestämma status för fosfor. Bedömningsgrunderna ingår i vägledningen Bedömningsgrunder för ytvattenförekomster.¹ I syfte att ta ställning till om de reviderade

¹ Havs- och vattenmyndigheten: [Bedömningsgrunder för ytvattenförekomster](#).

bedömningsgrunderna förändrar myndigheternas bedömning av normändringsfrågan i Fyrisån remitterade Regeringskansliet av denna anledning den nya vägledningen till Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket den 20 mars 2024. Av Havs- och vattenmyndighetens yttrande framgår att en ny klassificering av vattenförekomsterna med avseende på fosfor behöver genomföras med stöd av de reviderade bedömningsgrunderna. En ny klassificering behöver, tillsammans med en uppskattning av möjliga åtgärder, enligt myndigheten läggas till grund för en översyn av gällande miljö kvalitetsnormer. I Naturvårdsverkets yttrande anförs att om en ny statusklassificering medger ett större utsläpp jämfört med det befintliga utsläppet så behöver det beaktas när domstolen prövar om verksamheten kan tillåtas.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen har i ärendet att ta ställning till om miljö kvalitetsnormerna med avseende på näringsämnen (fosfor) för vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och nedströms liggande vattenförekomster ska ändras. Frågan om Uppsala Vatten och Avfall AB:s ansökan om tillstånd till verksamhet vid Uppsala avloppsreningsverk och dess förenlighet med bl.a. bestämmelsen i 5 kap. 4 § miljöbalken prövas i annan ordning av Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt.

Aktuella bestämmelser

Vattendelegationen för Vattenmyndigheten för Norra Östersjön fastställde de nu gällande miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och nedströms liggande vattenförekomster genom beslut den 2 december 2021. Föreskrifterna om kvalitetskrav för vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt trädde i kraft den 21 december 2021 och är kungjorda i Länsstyrelsen i Västmanlands läns författningssamling, se 19FS 2021:10.

Det framgår av 22 kap. 13 § miljöbalken att mark- och miljödomstolen, i mål som avser en verksamhet eller åtgärd som påverkar vattenmiljön ska hämta in ett yttrande från den länsstyrelse som är berörd vattenmyndighet, om

1. utredningen i målet ger anledning att anta att

a) något förhållande av betydelse för miljö kvalitetsnormgivningen inte överensstämmer med det som lagts till grund för en sådan norm, och

b) den bristande överensstämmelsen har betydelse för möjligheten att bestämma rimliga och ändamålsenliga miljövillkor, eller

2. prövningen avser en fråga om att tillåta en verksamhet eller åtgärd med stöd av bestämmelser om undantag från 5 kap. 4 §.

Det framgår av paragrafens andra stycke att domstolen ska redogöra för den bristande överensstämmelsen och de skäl som talar för att ändra miljö kvalitetsnormerna så att bristen avhjälpas.

I 4 kap. 14 § vattenförvaltningsförordningen anges det att när vattenmyndigheten har tagit del av en sådan utredning som avses i 22 kap. 13 § första stycket 1 miljöbalken, ska vattenmyndigheten fatta de beslut om förvaltningen av vattenmiljön som utredningen eller tillåtandet föranleder.

Av paragrafens andra stycke framgår att om vattenmyndigheten finner att det inte finns förutsättningar för att ändra en miljö kvalitetsnorm i enlighet med en sådan redogörelse som avses i 22 kap. 13 § andra stycket miljöbalken, ska vattenmyndigheten

1. anmäla detta till regeringen och i anmälan redovisa sin bedömning, det som kommit fram i ändringsfrågan och de skäl som talar för respektive emot en ändring,
2. informera den som har begärt vattenmyndighetens yttrande om att ändringsfrågan har anmälts till regeringen, och
3. avvakta med sitt slutliga yttrande till dess regeringen har beslutat i ändringsfrågan.

En anmälan till regeringen enligt 4 kap. 14 § andra stycket vattenförvaltningsförordningen ger regeringen möjlighet att besluta att en länsstyrelses föreskrift om miljö kvalitetsnormer ska ändras om regeringen vid sin prövning av ärendet skulle finna att det finns förutsättningar för att ändra en miljö kvalitetsnorm med stöd av aktuella bestämmelser.

Bestämmelsen i 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen införlivar den möjlighet till mindre stränga miljömål som medlemsstaterna under vissa förutsättningar får inrikta sig på enligt artikel 4.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

Enligt bestämmelsen ska vattenmyndigheten för en viss vattenförekomst besluta om mindre stränga kvalitetskrav än vad som följer av 2-6 §§, om

1. det på grund av sådan mänsklig verksamhets påverkan som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2 eller på grund av vattenförekomstens naturliga tillstånd är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå de strängare kraven,

2. de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön,

3. alla möjliga åtgärder vidtas för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå

a) bästa möjliga ekologiska och kemiska status, om vattenförekomsten är ett ytvatten, och

b) bästa möjliga status, om vattenförekomsten är ett grundvatten, och

4. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare.

Ett beslut om mindre stränga kvalitetskrav förutsätter att det görs en bedömning huruvida det är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå det strängare kravet, dvs. den gällande miljökvalitetsnormen (se 4 kap. 10 § 1 vattenförvaltningsförordningen). Om en miljökvalitetsnorm för en vattenförekomst inte kan följas på grund av att miljön påverkas av en verksamhet som ligger utanför vattenförekomsten, ska hela det område med störningar som påverkar möjligheten att följa normen ingå i bedömningen (se 5 kap. 7 § andra stycket miljöbalken).

Bedömningsgrunderna för fosfor ligger till grund för statusklassificering och normsättning

Tillsammans med länsstyrelserna i vattendistriktet genomför vattenmyndigheterna statusklassificering av vattenförekomster. Utifrån statusklassificeringar, åtgärdsanalyser och andra underlag tas sedan förslag till miljökvalitetsnormer fram som fastställs genom vattendelegationernas beslut. En uppdatering av statusklassificeringarna genomförs inför varje ny förvaltningscykel. Nästa förvaltningscykel påbörjas i december 2027 och statusklassificeringarna planeras huvudsakligen genomföras under 2025 och de preliminära bedömningarna för miljökvalitetsnormer senast 2026. Det finns dock inget hinder för vattenmyndigheterna att statusklassificera och för vattendelegationerna att vid behov ompröva och fastställa nya miljökvalitetsnormer närhelst under en förvaltningscykel, se 5 kap. 2 § andra stycket miljöbalken. Metoden för bedömning av status och miljökvalitetsnormer

baserar sig på Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2019:25 om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten. Metoden tydliggörs i Havs- och vattenmyndighetens vägledningar. Vägledningen Bedömningsgrunder för ytvattenförekomster innehåller bl.a. bedömningsgrunder för hur klassgränserna för fosfor ska bestämmas. Havs- och vattenmyndigheten har reviderat bedömningsgrunderna för fosfor. Det finns inget hinder att utföra statusklassificering för enstaka vattenförekomster med stöd av den nya vägledningen innan den planerade ordinarie statusklassificeringen inför nästa förvaltningscykel.

Regeringens bedömning

Regeringen har att besluta i frågan om att ändra miljö kvalitetsnormen med avseende på näringsämnen (fosfor) för de aktuella vattenförekomsterna. Det följer av den aktuella bestämmelsen i 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen att beslutet om normändring innefattar en bedömning av om det är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå den gällande miljö kvalitetsnormen god ekologisk status avseende näringsämnen (fosfor) till år 2033 i de berörda vattenförekomsterna. Bedömningen utgår från de åtgärder som kan genomföras både lokalt och uppströms i avrinningsområdet, vilket inbegriper nödvändiga försiktighetsmått för verksamheter som påverkar möjligheten att följa miljö kvalitetsnormen och andra åtgärder i området som kan kompensera för den påverkan som verksamheter medför, och effekten av samtliga dessa åtgärder.

Regeringen konstaterar att det inte finns något i de till regeringen inkomna underlagen som visar att det skulle vara omöjligt eller innebära orimliga kostnader att vidta sådana åtgärder som behövs för att fosforhalten ska minska till en sådan nivå som krävs för att uppnå gällande miljö kvalitetsnorm. Regeringen bedömer därför att det varken kan anses omöjligt eller att det skulle medföra orimliga kostnader att uppnå god ekologisk status avseende näringsämnen (fosfor) till år 2033 för de aktuella vattenförekomsterna. Det finns därför inte skäl att ändra miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsterna Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och nedströms liggande vattenförekomster.

Frågan om normändring

Regeringen konstaterar att en klassificering utifrån de reviderade bedömningsgrunderna förefaller kunna leda till ett lägre åtgärdsbehov i de aktuella vattenförekomsterna. De till regeringen inkomna underlagen visar

inte i tillräcklig utsträckning att det skulle vara omöjligt eller innebära orimliga kostnader att vidta sådana åtgärder som behövs för att fosforhalten ska minska till en sådan nivå som krävs för att uppnå gällande miljökvalitetsnorm. Mot bakgrund av de inkomna underlagen och den reviderade bedömningsgrunden bedömer regeringen att miljökvalitetsnormen med avseende på näringsämnen (fosfor) till år 2033 för de aktuella vattenförekomsterna inte ska ändras.

Uppdrag om klassificering

Regeringen konstaterar att Havs- och vattenmyndighetens beslut den 9 september 2022 om reviderade bedömningsgrunder för näringsämnen i vattendrag ändrar förutsättningarna för statusklassificering och miljökvalitetsnormsättning med avseende på näringsämnen (fosfor) för de aktuella vattenförekomsterna.

Mot bakgrund av det ovan anförda uppdraget regeringen till Länsstyrelsen i Västmanlands län som är vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt att, med beaktande av de reviderade bedömningsgrunderna för näringsämnen i vattendrag, se över statusklassificeringen av och vid behov miljökvalitetsnormerna med avseende på näringsämnen (fosfor) för vattenförekomsterna Fyrisån Jumkilsån-Sävjaån och Fyrisån Ekoln-Sävjaån. Resultatet ska redovisas senast den 22 augusti 2024.

På regeringens vägnar

Romina Pourmokhtari

Martin H Larsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SB RCK

Justitiedepartementet/JU L6

Finansdepartementet/BA BA2, OFA K, OFA SFÖ

Klimat- och näringslivsdepartementet/BK

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/JL, SMF, SPN, TP

Havs- och vattenmyndigheten

Länsstyrelsen i Uppsala län

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

Naturvårdsverket

Statens jordbruksverk

Uppsala kommun